

Лекція 19. Злочини проти громадської безпеки

1. Поняття і види злочинів проти громадської безпеки
2. Створення злочинної організації, терористичної групи та інших злочинних об'єднань, участь у них та у злочинах, що вчиняються ними чи пов'язані з ними
3. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами чи радіоактивними матеріалами
4. Порушення різних правил, що забезпечують громадську безпеку

1. Поняття і види злочинів проти громадської безпеки

Злочини проти громадської безпеки є загальнонебезпечними діями, що порушують загальну безпеку, ставлячи ряд цінностей, передусім життя та здоров'я невизначеного кола осіб, під загрозу заподіяння їм істотної шкоди.

Об'єктом цих злочинів є громадська безпека — стан захищеності суспільства — таких його цінностей, як життя та здоров'я людей, власності, довкілля, нормальної діяльності підприємств, установ та організацій від загальнонебезпечних посягань.

Предметом багатьох злочинів проти громадської безпеки є зброя, боєприпаси, вибухові речовини, вибухові пристрої, радіоактивні матеріали та інші предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення.

Об'єктивна сторона злочинів проти громадської безпеки полягає у суспільно небезпечному, протиправному діянні (дії або бездіяльності), що порушує громадську (загальну) безпеку і створює загальну небезпеку для життя людей чи заподіяння істотної шкоди здоров'ю і/або власності, довкіллю, нормальній діяльності підприємств, установ та організацій.

Більшість злочинів проти громадської безпеки відносяться до злочинів з формальним складом і можуть бути вчинені лише шляхом дії, а злочини з матеріальним складом (статті 264, 267 і 270) вчиняються як шляхом дії, так і бездіяльності. Засобами вчинення багатьох злочинів проти громадської безпеки є або можуть бути предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення.

Суб'єктивна сторона багатьох цих злочинів — прямий умисел або змішана форма вини, що передбачає умисел щодо діяння (наприклад, щодо порушення певних правил) і необережність щодо наслідку (наприклад, до загибелі людей).

Суб'єкт злочинів проти громадської безпеки, як правило, — будь-яка особа, а за деякі злочини, наприклад, терористичний акт — особа, яка досягла 14-ти років.

У багатьох випадках кваліфікуючими або особливо кваліфікуючими ознаками злочинів проти громадської безпеки є загибель людей або настання інших тяжких наслідків. *Загибель людей* означає загибель однієї або кількох осіб. Під *іншими тяжкими наслідками* необхідно розуміти заподіяння тяжкого тілесного ушкодження одній або кільком особам, середньої тяжкості двом чи більше особам, заподіяння майнової шкоди у великому або в особливо великому розмірі тощо.

Виходячи з послідовності злочинів, вказаних у дев'ятому розділі Особливої частини КК, всі злочини проти громадської безпеки можуть бути поділені на три групи:

1) створення злочинної організації, терористичної групи та інших злочинних об'єднань, участь в них та у злочинах, що вчиняються ними чи пов'язаних з ними (статті 255—261);

2) незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами чи радіоактивними матеріалами (статті 262—266);

3) порушення різних правил, що забезпечують громадську безпеку (статті 267—270).

2. Створення злочинної організації, терористичної групи та інших злочинних об'єднань, участь у них та у злочинах, що вчиняються ними чи пов'язані з ними

Створення злочинної організації (ст. 255). *Об'єктивна сторона* цього злочину виражається в таких формах:

1) створенні злочинної організації для вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину;

2) керівництві такою організацією;

3) участі у ній;

4) участі у злочинах, вчинюваних такою організацією;

5) організації зустрічі (сходок) представників злочинних організацій або організованих груп для розроблення планів і умов спільного вчинення злочинів, матеріального забезпечення злочинної діяльності чи координації дій об'єднань злочинних організацій або організованих груп;

6) керівництві цією зустріччю (сходкою);

7) сприянні такій зустрічі (сходці).

Створення злочинної організації для вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину полягає в різних діях зі створення (заснування, формування) злочинної організації: у підшукуванні зброї або співучасників, вербуванні їх до злочинної організації, розподілі функцій між учасниками тощо.

Злочин вважається закінченим з моменту фактичного створення злочинної організації з метою вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину. Поняття злочинної організації дається у ч. 4 ст. 28.

Керівництво злочинною організацією — це напрям діяльності злочинної організації, дій її учасників, давання вказівок, розпоряджень, завдань співучасникам, виконання функцій ватажка або одного з ватажків злочинної організації, управління нею, її учасниками.

Участь у злочинній організації передбачає існування вже створеної злочинної організації. Тут йдеться про випадки, коли особа не брала участі у створенні злочинної організації, але вступила (увійшла) до злочинної організації, створеної іншими особами. З моменту давання згоди на вступ (входження) до злочинної організації дії винного розцінюються як закінчений злочин — участь у злочинній організації, хоч би той, хто вступив до злочинної організації і не брав участі у вчинених нею злочинах. Вступ до злочинної організації, членство в ній є закінченим злочином з тих підстав, що сам по собі цей факт означає надання злочинній організації можливості використання її учасника згідно з планами злочинної організації. Участь у злочинній організації, поряд з вступом до неї, може виразитися в різних діях.

Участь у злочинах, вчинюваних злочинною організацією, має місце тоді, коли особа не брала участі у створенні злочинної організації, не вступала до

цієї організації, не була її учасником, але брала безпосередню участь у злочині, вчиненому злочинною організацією.

Організація зустрічі (сходки) представників злочинних організацій або організованих груп для розроблення планів і умов спільного вчинення злочинів, матеріального забезпечення злочинної діяльності чи координації дій об'єднань злочинних організацій або організованих груп — це залучення до зустрічі (сходки), розробка плану її підготовки і проведення, об'єднання вказаних осіб, їх мобілізація, спрямованість на зустріч (сходку), налагодження, упорядкування зустрічі (сходки) для успішної і ефективної злочинної діяльності. Поняття організованої групи дається у ч. 3 ст. 28.

Керівництво вказаною зустріччю (сходкою) — це управління зустріччю (сходкою) для розроблення планів і умов спільного вчинення злочинів, матеріального забезпечення злочинної діяльності чи координації дій об'єднань злочинних організацій або організованих

Сприяння вказаній зустрічі (сходці) — це створення відповідних умов для її здійснення, надання допомоги тощо.

Суб'єктивна сторона цього злочину характеризується прямим умислом. Обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони створення злочинної організації є мета вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину, а організації, керівництва чи сприяння зустрічі (сходці) представників злочинних організацій або організованих груп — мета розроблення планів і умов спільного вчинення злочинів, матеріального забезпечення злочинної діяльності чи координації дій об'єднань злочинних організацій або організованих груп. Мотиви злочину можуть бути різними. У більшості випадків це прагнення до наживи, матеріальної вигоди. Особа, яка створила злочинну організацію з метою вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину, або яка керувала такою організацією, підлягає кримінальній відповідальності не лише за ст. 255, але відповідно до ч.1 ст. 30 і за всі злочини, вчинені злочинною організацією, якщо вони охоплювалися його умислом. Інші учасники злочинної організації підлягають кримінальній відповідальності за участь у ній, а також за вчинені злочинною організацією злочини, у підготовці або вчиненні яких вони брали участь. У разі вчинення окремими членами злочинної організації злочинів, які не передбачалися (не охоплювалися) цілями злочинної організації і не входили в плани її діяльності, відповідальності за ці злочини підлягають лише особи, які їх вчинили.

Суб'єктом цього злочину може бути будь-яка фізична особа, яка досягла 16-річного віку.

Вчинення злочинною організацією злочинів, санкції за які не перевищують 12 років позбавлення волі, охоплюється ст. 255 і не вимагає додаткової кваліфікації. Якщо ж злочинною організацією вчинений злочин, за який передбачене більш суворе покарання, ніж зазначене у ст. 255, такі дії підлягають кваліфікації за сукупністю злочинів — за ст. 255 і за статтею КК, яка передбачає відповідальність за більш тяжкий злочин.

Відповідно до ч. 2 ст. 255 звільняється від кримінальної відповідальності особа, крім організатора чи керівника злочинної організації, за вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 255, якщо вона добровільно заявила про створення злочинної організації або участь у ній та активно сприяла її

розкриттю. Добровільність заяви про створення злочинної організації або участь у ній означає вчинення цих дій з різних мотивів, але з власної волі і за усвідомлення об'єктивної можливості і надалі брати участь у ній.

Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності (ст. 256). *Об'єктивна сторона* цього злочину виражається в двох формах: 1) заздалегідь не обіцяному сприянні учасникам злочинних організацій та укритті їх злочинної діяльності шляхом надання приміщень, сховищ, транспортних засобів, інформації, документів, технічних пристроїв, грошей, цінних паперів; 2) заздалегідь не обіцяному вчиненні інших дій по створенню умов, які сприяють їх злочинній діяльності. Заздалегідь обіцяне вчинення цих дій утворить собою співучасть у злочині, передбаченому ст. 255.

Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності означає надання їм допомоги, підтримки, створення відповідних сприятливих умов для подальшого здійснення їх злочинної діяльності та її приховування.

Здійснення інших дій по створенню умов, які сприяють злочинній діяльності учасників злочинних організацій, означає підготовлення та забезпечення можливості злочинної діяльності учасників злочинних організацій. Якщо сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності здійснюється способом, який сам по собі має ознаки іншого складу злочину, вчинене підлягає кваліфікації за сукупністю злочинів. Сприяння учасникам злочинних організацій їх злочинній діяльності та укриття винним здобутих учасниками злочинних організацій предметів, зберігання яких карається саме по собі, підлягає кваліфікації за сукупністю злочинів (наприклад, зберігання вибухових речовин).

Злочин вважається закінченим з моменту вчинення хоча б однієї з указаних дій. Для кваліфікації цього злочину як закінченого не має значення, чи вдалося винному сприяти учасникам злочинної організації та укрити їх злочинну діяльність. Досить встановити, що дія була направлена на здійснення вказаного сприяння.

Суб'єктивна сторона цього злочину характеризується прямим умислом. Особа усвідомлює, що вона надає заздалегідь не обіцяне сприяння учасникам злочинних організацій та укриває їх злочинну діяльність, і бажає цього. Якщо ж здійснення цих дій було обіцяне до або під час вчинення злочину, тобто до моменту вчинення учасниками злочинної організації тяжкого чи особливо тяжкого злочину або до його закінчення, такі дії розглядаються як співучасть у вчиненні цього злочину у виді пособництва. При цьому, якщо особа більш або менш постійно, систематично сприяє злочинній діяльності учасників злочинної організації та укриває їх злочинну діяльність, то пособництво переростає в участь у злочинній організації. Тому про сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності можна говорити лише у разі заздалегідь не обіцяного, не постійного сприяння, а тимчасового разового зв'язку зі злочинною організацією (наприклад, приховування без попередньої домовленості майна, здобутого злочинною організацією шляхом вчинення нею тяжкого чи особливо тяжкого злочину).

Мотив і мета можуть бути різними і не є обов'язковими ознаками складу цього злочину.

Суб'єкт злочину: за ч. 1 ст. 256 — будь-яка особа, яка досягла 16-річного віку, за ч. 2 цієї статті — тільки службова особа або особа, яка вчинила злочин, передбачений ст. 256, повторно (див. ч. 1 ст. 32).

Покарання за злочин: за ч. 1 ст. 256 — позбавлення волі на строк від трьох до п'яти років; за ч. 2 ст. 256 — позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років із позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.,

Бандитизм (ст. 257). Відповідно до ст. 257 *бандитизм* це — організація озброєної банди з метою нападу на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб, а також участь у такій банді або у вчинюваному нею нападі.

Обов'язковими ознаками банди є: 1) наявність у ній декількох (трьох і більше) суб'єктів злочину; 2) стійкість; 3) озброєність; 4) загальна мета учасників угруповання — вчинення нападів на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб; 5) спосіб вчинення злочину — напад на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб.

Стойкість як ознака банди має місце лише у разі, якщо вона створена для зайняття злочинною діяльністю, вчинення, як правило, не одного, а кількох нападів. В окремих випадках банда може бути створена для одного, але особливо небезпечного нападу, що вимагає особливої підготовки. Наприклад, для нападу на банк, поштовий поїзд тощо. Про стійкість банди можуть свідчити стабільність її складу та організаційних структур, згуртованість її членів, постійність форм і методів злочинної діяльності тощо.

Озброєність банди означає наявність зброї хоча б у одного члена банди. Саме озброєність для нападів у поєднанні зі стійкістю та іншими ознаками і утворює ту міру суспільної небезпечності, яка характеризує банду. Під *зброєю* розуміють пристрої, прилади та інші предмети, конструктивно призначені і технічно придатні для ураження живої чи іншої цілі, тобто зброя у вузькому, власному значенні слова. Зброя може бути вогнепальною, холодною, вибуховою тощо. Наприклад, зброя, вражаюча сила якої засновується на використанні електричної енергії, радіоактивних випромінювань, біологічних та хімічних чинників тощо. Якщо зброя є лише у одного члена банди, необхідно, щоб інші учасники знали, що він має зброю і вона може бути використана під час нападу. Для складу бандитизму не обов'язково, щоб зброя була застосована, пущена в хід при нападі. Тобто для відповідальності за бандитизм достатньо того, що зброя була у розпорядженні банди і могла бути використана.

Банда створюється з метою нападу на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб. Нападом необхідно вважати дії, поєднані із застосуванням насильства. Насильство може бути як фізичним (вбивство, заподіяння тілесних ушкоджень, нанесення ударів, побойів, зв'язування, позбавлення волі, інші насильницькі дії), так і психічним — реальна погроза негайного застосування фізичного насильства. Таким чином, під *озброєною бандою* необхідно розуміти стійке, озброєне об'єднання трьох і більше суб'єктів злочину, які організувалися для вчинення нападів на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб.

Об'єктивна сторона бандитизму може виражатися в трьох формах: 1) організація озброєної банди з метою нападу на підприємства, установи,

організації чи на окремих осіб; 2) участь у такій банді; 3) участь у вчинюваному бандою нападі. Для складу бандитизму досить вчинення хоча б однієї з цих дій.

Організація озброєної банди з метою нападу на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб — це будь-які дії, результатом яких стало створення банди. Вони можуть виражатися в підшукуванні та вербуванні співучасників, у змові, придбанні зброї, розробці планів створення банди або вчиненні злочинних нападів тощо. Саме з моменту створення банди бандитизм вважається закінченим злочином, незалежно від того, чи вчинила банда хоча б один напад. Якщо дії винного не призвели до створення банди з причин, які не залежали від його волі, вони мають кваліфікуватися як незакінчений злочин, тобто за ст. 14 чи статтями 15 і 257.

Участь в озброєній банді — це членство в ній, входження, вступ до її складу, незалежно від того, чи вчинені винним будь-які дії у складі банди чи ні. Участь у банді вважається закінченим злочином з моменту давання згоди на вступ у банду. Участю у банді поряд зі вступом у банду охоплюється як безпосередня участь членів банди у вчинюваних нею нападах, так і виконання ними інших дій в інтересах банди: керівництво, фінансування, забезпечення приміщеннями, сховищами, зброєю, транспортом, документами, інформацією, підшукування об'єктів для нападу тощо.

Участь у вчинюваному озброєною бандою нападі матиме місце, якщо члени банди та інші особи, не члени банди, спільно братимуть безпосередню участь у вчинюваному бандою нападі. Участь може виявлятися у різних діях: придушенні опору потерпілого, забезпеченні безпеки нападаючих бандитів та інших діях з надання допомоги банді під час вчинення нею нападу. Участь особи, яка не є членом банди, у вчинюваному бандою нападі, необхідно відрізняти від пособництва бандитизму. Пособник не бере безпосередньої участі у бандитському нападі. Пособники бандитизму, тобто особи які сприяли вчиненню злочину бандою, не вступаючи до її членів і не беручи безпосередньої участі в її нападі, підлягають відповідальності за ч. 5 ст. 27 і ст. 257.

Вчинені під час бандитських нападів злочини не виходять за рамки складу бандитизму і не потребують додаткової кваліфікації, за винятком випадків вчинення бандою умисного вбивства. У цих випадках кваліфікація настає за сукупністю злочинів — бандитизму і вбивства.

Суб'єктивна сторона складу бандитизму характеризується виною у формі прямого умислу. Якщо особа, яка брала участь у нападі, не знала про те, що інші учасники входять до складу банди, то вона не може підлягати відповідальності за бандитизм. Дії такої особи необхідно кваліфікувати залежно від характеру вчиненого, наприклад, як розбій, вбивство тощо. Бандитизм може вчинюватися з метою викрадення, вбивства, зґвалтування, звільнення винних з-під варти, вчинення хуліганства тощо.

Суб'єкт бандитизму — будь-яка особа, яка досягла 14-річного віку.

Покарання за злочин: за ст. 257 — позбавлення волі на строк від п'яти до п'ятнадцяти років з конфіскацією майна.

Терористичний акт (ст. 258). *Терористичний акт* (від лат. terror — страх, жах) є одним із найнебезпечніших злочинів проти громадської безпеки.

Об'єктивна сторона цього злочину виражається в двох формах: 1) застосуванні зброї, вчиненні вибуху, підпалу чи інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настанні інших тяжких наслідків; 2) погроза вчинення зазначених дій.

Під *застосуванням зброї* слід розуміти використання її вражаючих властивостей проти життя, здоров'я, майна чи довкілля. Поняття *вибуху, підпалу* розглянуті при аналізі складу диверсії (ст. 113). До *інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків*, можуть бути віднесені застосування отруйних речовин, затоплення, обвали, каменепадів, зруйнування будівель, споруд, доріг, засобів зв'язку, пошкодження об'єктів довкілля, нафтових родовищ, систем життєзабезпечення тощо. Для складу закінченого злочину досить вчинення будь-якої із зазначених дій.

Погроза вчинення зазначених загальнонебезпечних дій передбачає доведення до відома органів державної влади чи місцевого самоврядування, службових осіб, об'єднань громадян, юридичних або фізичних осіб, умислу винного вчинити зазначені дії. З моменту такої погрози терористичний акт вважається закінченим злочином. Погроза може бути виражена як безпосередньо, так і опосередковано, як відкрито, публічно, так і анонімно, усно чи письмово тощо.

З *суб'єктивної сторони* терористичний акт може бути вчинений лише з прямим умислом. При погрозі не має значення, чи справді винний мав умисел привести її до виконання. Обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони терористичного акту є наявність мети: 1) порушення громадської безпеки; 2) залякування населення;

3) провокація воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення;

4) вплив на прийняття рішень чи вчинення або не вчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами; 5) привертання уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста).

Суб'єктом терористичного акту може бути будь-яка особа, яка досягла 14-річного віку.

Частина 2 ст. 258 передбачає відповідальність за терористичний акт, вчинений: 1) повторно (див. ч. 1 ст. 32); 2) за попередньою змовою групою осіб (див. ч. 2 ст. 28); 3) заподіяння значної майнової шкоди чи інших тяжких наслідків. Якщо дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, призвели до загибелі людини, винний відповідає за ч. 3 ст. 258.

У частині 4 ст. 258 передбачена відповідальність за створення терористичної групи чи терористичної організації, керівництво такою групою чи організацією або участь у ній, а так само матеріальне, організаційне чи інше сприяння створенню або діяльності терористичної групи чи терористичної організації. Ці поняття аналогічні тим, що розглянуті при аналізі складів злочинів, передбачених ч. 1 ст. 255, статтями 256 і 257.

У частині 5 ст. 258 встановлено, що від кримінальної відповідальності за діяння, передбачене ч. 4 цієї статті, звільняється особа, крім організатора і керівника, яка добровільно повідомила про нього правоохоронному органу і

сприяла припиненню існування або діяльності терористичної групи чи організації чи розкриттю злочинів, вчинених у зв'язку зі створенням або діяльністю такої групи чи організації, якщо в її діях немає складу іншого злочину. Добровільність повідомлення про існування терористичної групи чи організації означає здійснення цих дій з власної волі, з різних мотивів, за усвідомлення об'єктивної можливості і надалі брати участь у ній або сприяти її діяльності.

Покарання за злочин: за ч. 1 ст. 258 — позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років; за ч. 2 ст. 258 — позбавлення волі на строк від семи до дванадцяти років; за ч. 3 ст. 258 — позбавлення волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічне позбавлення волі, за ч. 4 ст. 258 — позбавлення волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років.

Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності (ст. 259). *Об'єктивна сторона* цього злочину полягає у неправдивому повідомленні про підготовку вибуху, підпалу або інших дій, які загрожують загибеллю людей чи іншими тяжкими наслідками. *Неправдиве повідомлення* — це неправдива інформація, що не відповідає дійсності, про ніби-то існуючу підготовку вибуху, підпалу або інших подібних дій, доведена до відома будь-якої особи. Злочин вважається закінченим з моменту неправдивого повідомлення.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується прямим умислом, завідомістю — тобто винний знав про те, що відомості, повідомлені ним, є неправдивими.

Суб'єкт злочину — будь-яка особа, яка досягла 16-річного віку.

У частині 2 ст. 259 передбачена відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення: а) якщо воно спричинило тяжкі наслідки або б) вчинене повторно (див. ч.1 ст. 32).

Покарання за злочин: за ч. 1 ст. 259 — штраф від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арешт на строк до шести місяців, або обмеження волі на строк до трьох років; за ч. 2 ст. 259 — позбавлення волі на строк від двох до п'яти років.

Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (ст. 260). *Об'єктивна сторона* цього злочину виражається в таких формах:

1) у створенні не передбачених законами України воєнізованих формувань;

2) участі у їх діяльності;

3) у створенні не передбачених законом збройних формувань;

4) участі у їх діяльності.

Під *воєнізованими* слід розуміти формування, які мають організаційну структуру військового типу, а саме: єдиноначальність, підпорядкованість і дисципліну, і в яких проводиться військова, стройова чи фізична підготовка.

Під *збройними формуваннями* слід розуміти воєнізовані групи, що незаконно мають на озброєнні придатну для використання вогнепальну, вибухову чи іншу зброю (примітки 1 і 2 до ст. 260). Поняття зброї та озброєності ті самі, що і при характеристиці бандитизму.

З *об'єктивної сторони* цього злочину обов'язковим є незаконність створення воєнізованого або збройного формування. Відповідно до Конституції України «на території України забороняється створення і функціонування будь-яких збройних формувань, не передбачених законом» (ч. 6 ст. 17), «політичні партії та громадські організації не можуть мати воєнізованих формувань» (ч. 2 ст. 37). Незаконними є воєнізовані формування, створення яких заборонене Конституцією України, а також воєнізовані і збройні формування, не передбачені законами України.

Під *створенням не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань* слід розуміти їх утворення (організацію, заснування). *Створення незаконного воєнізованого або збройного формування* може виражатися в різних діях, які призвели до його організації. Поняття створення злочинного формування дане при аналізі злочину, передбаченого ст. 255.

Злочин вважається закінченим з моменту створення воєнізованого або збройного формування, навіть якщо не вчинено жодної дії, заради якої вони були створені. Якщо винному не вдалося створити воєнізоване або збройне формування, його дії слід кваліфікувати як незакінчений злочин, тобто готування або замах на створення відповідного формування.

Участью у діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань вважається членство в таких формуваннях, знаходження у їх складі та виконання будь-яких дій, для їх успішного функціонування. Частина 1 і 2 ст. 260 передбачають відповідальність за участь у діяльності формування. Тому сам факт дачі згоди на вступ, як і вступ до воєнізованого або збройного формування, якщо особі не вдалося з причин, що не залежали від її волі, взяти участь у діяльності такого формування, слід кваліфікувати як замах на участь у діяльності воєнізованого або збройного формування.

З *суб'єктивної сторони* ці злочини можуть бути вчинені лише з прямим умислом.

Суб'єкт злочину — будь-яка особа, яка досягла 16-річного віку.

У частині 3 ст. 260 передбачена відповідальність за вчинення цього злочину за кваліфікуючих обставин, а саме: а) керівництво не передбаченим законом воєнізованим або збройним формуванням; б) їх фінансування; в) постачання їм зброї, боєприпасів, вибухових речовин чи військової техніки. Поняття *керівництва* злочинним формуванням дане при аналізі злочину, передбаченого ст. 255. Злочин вважається закінченим з моменту вчинення дій, пов'язаних з керівництвом воєнізованим або збройним формуванням. Під *фінансуванням* незаконного воєнізованого або збройного формування слід розуміти забезпечення їх грошима, валютними цінностями,

коштовностями тощо. Під *постачанням* предметами слід розуміти їх надання, доставку тощо.

У частині 4 ст. 260 передбачена відповідальність за участь у складі воєнізованих або збройних формувань у нападі на підприємства, установи, організації чи на громадян. Якщо такий напад призвів до загибелі людей чи інших тяжких наслідків відповідальність настає за ч. 5 ст. 260.

Відповідно до ч. 6 цієї статті звільняється від кримінальної відповідальності особа, яка перебувала в складі зазначених формувань, за дії, передбачені частинами 1 або 2 цієї статті, якщо вона добровільно вийшла з

такого формування і повідомила про його існування органи державної влади чи органи місцевого самоврядування. Добровільність означає остаточний вихід особи з різних мотивів зі злочинного формування з власної волі, за усвідомлення нею можливості і надалі брати участь у ньому.

Покарання за злочин: за ч. 1 ст. 260 — позбавлення волі на строк від двох до п'яти років; за ч. 2 ст. 260 — позбавлення волі на строк від трьох до восьми років; за ч. 3 ст. 260 — позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років; за ч. 4 ст. 260 — позбавлення волі на строк від семи до дванадцяти років; за ч. 5 ст. 260 — позбавлення волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років.

Напад на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення (ст. 261). *Предметом* цього злочину є об'єкти, на яких виготовляються, зберігаються, використовуються або якими транспортуються радіоактивні, хімічні, біологічні чи вибухонебезпечні матеріали, речовини, предмети.

Радіоактивні матеріали — це об'єкти та речовини, активність радіонуклідів яких перевищує межі, встановлені нормами і правилами з ядерної та радіаційної безпеки. До радіоактивних матеріалів належать спеціальні розщеплювальні матеріали, радіоактивні відходи, радіоізотопні джерела іонізуючого випромінювання.

Хімічні речовини — це речовини, безпосередня або опосередкована дія яких може призвести до загибелі або отруєння людей і (або) заподіяти шкоду довкіллю та майну. *Біологічні речовини, матеріали* — це такі речовини біологічного походження (біохімічні, біотехнологічні препарати, патогенні для людей і тварин мікроорганізми тощо), які можуть призвести до загибелі людей або тілесних ушкоджень і (або) заподіяти шкоду довкіллю та майну. *Вибухонебезпечними* вважаються матеріали, які внаслідок своїх фізико-хімічних властивостей здатні миттєво виділяти велику кількість кінетичної енергії, створювати високу температуру, утворювати отруйні гази, викликати пожежі та руйнування і цим становлять підвищену небезпеку для оточення.

Об'єктивна сторона цього злочину виражається у нападі на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення, вчиненому з метою захоплення, пошкодження, або знищення цих об'єктів. Поняття нападу було дано при аналізі бандитизму.

Суб'єктивна сторона цього злочину характеризується прямим умислом. Обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони злочину є мета — захоплення, пошкодження або знищення цих об'єктів. Під *захопленням* слід розуміти зайняття всієї або частини території вказаних об'єктів. Поняття *пошкодження* і *знищення* об'єктів аналогічні відповідним поняттям пошкодження і знищення майна (ст. 194).

Суб'єкт злочину — особа, яка досягла 16-річного віку.

Покарання за злочин: за ст. 261 — позбавлення волі на строк від п'яти до дванадцяти років.

3. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами чи радіоактивними матеріалами

Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння

ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем (ст. 262). *Предметом* цього злочину є вогнепальна зброя, бойові припаси, вибухові речовини, вибухові пристрої і радіоактивні матеріали. Вони мають бути придатними для використання за своїм цільовим призначенням. До *вогнепальної зброї* відносяться всі види бойової, спортивної, нарізної, мисливської (крім гладкоствольної мисливської зброї), у якій для проведення пострілу використовується сила тиску газів, що утворилися при згорянні вибухової речовини (пороху або іншої спеціальної горючої суміші). *Бойові припаси* — це патрони, артилерійські снаряди, бомби, міни, гранати, бойові частини ракет і торпед та інші вироби у зібраному виді, споряджені вибуховою речовиною.

До *вибухових речовин* відносяться порох, динаміт, тротил, нітрогліцерин та інші хімічні речовини, їх склади або суміші, здатні вибухати без доступу кисню. *Вибухові пристрої* — це пристрої, споряджені вибуховою речовиною і призначені для вчинення вибуху. Поняття *радіоактивних матеріалів* дається при аналізі злочину, передбаченого ст. 261.

З об'єктивної сторони цей злочин може виражатися в таких формах:

- 1) викрадення;
- 2) привласнення;
- 3) вимагання;
- 4) заволодіння зазначеними предметами шляхом шахрайства.

Поняття викрадення, привласнення, вимагання, шахрайства, розбою або зловживання службовим становищем аналогічні відповідним поняттям злочинів проти власності (статті 185, 186, 187, 189—191). Але, на відміну від злочинів проти власності, заподіяння матеріальної шкоди власності не є обов'язковою ознакою цього злочину.

Суб'єктивна сторона цього злочину характеризується прямим умислом. На відміну від аналогічних посягань на власність, корисливий мотив і корислива мета не є обов'язковими ознаками цього злочину, його мотив і мета можуть бути різними.

Суб'єкт злочину: за умови викрадення, вимагання і розбою — будь-яка особа, яка досягла 14-річного віку, за умови привласнення і заволодіння шляхом шахрайства — особа, яка досягла 16-річного віку. Суб'єкт привласнення спеціальний, а саме — особа, у правомірному віданні якої знаходилися зазначені вище предмети.

У частині 2 ст. 262 передбачена відповідальність за вчинення цього злочину повторно, за попередньою змовою групою осіб, а також заволодіння зброєю та іншими предметами шляхом зловживання службової особи своїм службовим становищем.

У частині 3 ст. 262 встановлена відповідальність за дії, передбачені частинами 1 чи 2 цієї статті, якщо вони вчинені організованою групою, шляхом розбою, вимагання, поєднаного з насильством, небезпечним для життя і здоров'я.

Покарання за злочин: за ч. 1 ст. 262 — позбавлення волі на строк від трьох до семи років; за ч. 2 ст. 262 — позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років; за ч. 3 ст. 262 — позбавлення волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років з конфіскацією майна.

Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263). *Предметом* злочину, передбаченого ч. 1 ст. 263, є вогнепальна зброя (крім гладкоствольної мисливської), бойові припаси, вибухові речовини і вибухові пристрої. Він тотожний предмету злочину, передбаченого ч. 1 ст. 262. Предмет злочину, передбаченого ч. 2 ст. 263, — кинджали, фінські ножі, кастети чи інша холодна зброя.

Об'єктивна сторона злочину, передбаченого ч. 1 ст. 263, полягає у носінні, зберіганні, придбанні, виготовленні, ремонті, передачі чи збуті вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв, без передбаченого законом дозволу, а злочину, передбаченого ч. 2 цієї статті, у носінні, виготовленні, ремонті або збуті кинджалів, фінських ножів, кастетів чи іншої холодної зброї без вказаного дозволу.

Носіння — це дія з переміщення зазначених предметів, їх транспортування особою безпосередньо при собі (в руках, в одязі, сумках, спеціальних футлярах, в транспортному засобі тощо) за умови можливості їх швидкого використання. *Зберігання* — це володіння будь-яким із зазначених предметів, які знаходяться не при винній особі, а у іншому відомому їй місці. *Придбання* — це отримання від інших осіб шляхом купівлі, обміну, одержання в подарунок, винагороди за послугу, відшкодування боргу тощо. *Виготовлення* — це дії зі створення, перероблення будь-яких предметів, завдяки чому вони набувають властивостей холодної або вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв. *Ремонт* цих предметів полягає у налагодженні, виправленні пошкоджень або усуненні дефектів, поломок. *Передача* — це надання (вручення) їх іншій особі особисто (наприклад, для зберігання, тимчасового використання) або через посередника, а також дії посередника з їх надання (вручення). *Збут* — це продаж, обмін, дарування, оплата боргу тощо.

Злочин має місце лише за умови, що зазначені дії вчиняються без передбаченого законом дозволу, тобто є незаконними.

З *суб'єктивної сторони* ці злочини можуть бути вчинені лише з прямим умислом, їх мета і мотив можуть бути різними.

Суб'єктом злочинів може бути будь-яка особа, яка досягла 16-річного віку.

У частині 3 ст. 263 встановлено, що звільняється від кримінальної відповідальності особа, яка вчинила злочин, передбачений частинами 1 або 2 цієї статті, якщо вона добровільно здала органам влади зброю, бойові припаси, вибухові речовини або вибухові пристрої. Під добровільною здачею слід розуміти повну, за власною волею, незалежно від мотивів, здачу цих предметів органам влади, при

усвідомленні особою фактичної можливості подальшого безкарного продовження вчинення злочину.

Покарання за злочин: за ч. 1 ст. 263 — позбавлення волі на строк від двох до п'яти років; за ч. 2 ст. 263 — штраф до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеження волі на строк від двох до п'яти років, або позбавлення волі на строк до трьох років.

Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів (ст. 264).
Предметом цього злочину є вогнепальна зброя і бойові припаси, їх поняття дано при аналізі злочину, передбаченого ст. 262. Проте предметом цього злочину може бути і гладкоствольна мисливська зброя, і бойові припаси до неї.

Об'єктивна сторона злочину — недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів, якщо це спричинило загибель людей або інші тяжкі наслідки.

Недбале зберігання може бути вчинене як шляхом дії, так і бездіяльності (наприклад, зброя передається малолітньому для гри або підлітку для чищення чи не розряджається після полювання).

З суб'єктивної сторони злочин характеризується умислом і необережністю, але щодо самої дії або бездіяльності до наслідків можлива тільки необережна форма вини.

Суб'єктом злочину може бути особа, яка досягла 16-річного віку.

Покарання за злочин: за ст. 264 — обмеження волі на строк до трьох років або позбавлення волі на той самий строк.

Незаконне поводження з радіоактивними матеріалами (ст. 265).
Предметом цього злочину є радіоактивні матеріали, їх поняття дано при аналізі злочину, передбаченого ст. 261.

Об'єктивна сторона злочину полягає у незаконному (без передбаченого законом дозволу) придбанні, носінні, зберіганні, використанні, передачі, видозмінненні, знищенні, розпиленні, руйнуванні радіоактивних матеріалів. Для відповідальності досить вчинення однієї з цих дій.

Поняття придбання, носіння і зберігання дано при аналізі злочину, передбаченого ст. 263. Під *використанням* радіоактивних матеріалів слід розуміти їх застосування або користування ними. *Передача* радіоактивних матеріалів аналогічна за своїм змістом цьому поняттю у ст. 263. *Видозміннення* радіоактивних матеріалів — це внесення в них будь-яких змін. *Знищення* радіоактивних матеріалів — це приведення їх до непридатного стану. *Розпилення* — це дії, які розсіюють (розносять) радіоактивні матеріали у повітрі найдрібнішими частинками. *Руйнування* означає пошкодження предметів, в яких знаходяться радіоактивні речовини або ядерні матеріали.

Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони злочину є поводження з радіоактивними матеріалами без передбаченого законом дозволу.

Суб'єктивна сторона характеризується прямим умислом. Мотив і мета можуть бути різними.

Суб'єктом цього злочину може бути будь-яка особа, яка досягла 16-річного віку.

У частині 2 ст. 265 передбачена відповідальність за незаконне поводження з радіоактивними матеріалами, якщо воно спричинило загибель людей або інші тяжкі наслідки. До незаконного поводження з радіоактивними матеріалами можливий тільки прямий умисел, а щодо загибелі людей або інших тяжких наслідків — необережність (злочинна самовпевненість або злочинна недбалість).

Покарання за злочин: за ч. 1 ст. 265 — позбавлення волі на строк від двох до п'яти років; за ч. 2 ст. 265 — позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років.

Погроза вчинити викрадення або використати радіоактивні матеріали (ст. 266). *Предметом* злочину є радіоактивні матеріали, їх поняття дано при аналізі злочину, передбаченого ст. 261.

Об'єктивна сторона злочину виражається у погрозі вчинити викрадення радіоактивних матеріалів з метою примусити фізичну або юридичну особу, міжнародну організацію або державу вчинити будь-яку дію або утриматися від неї, якщо були підстави побоюватися здійснення цієї погрози.

Об'єктивна сторона злочину, передбаченого ч. 2 ст. 266, полягає у погрозі використати радіоактивні матеріали з метою спричинення загибелі людей або інших тяжких наслідків, якщо були підстави побоюватися здійснення цієї погрози. Погроза має бути справжньою та реальною і адресується суб'єктам, зазначеним у ч. 1 ст. 266. Злочин вважатиметься закінченим, якщо стане відомо про погрозу, тобто з того моменту, коли та або інша особа сприйняла погрозу.

Суб'єктивна сторона цих злочинів характеризується прямим умислом. Обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони злочинів є спеціальна мета, а саме: примусити фізичну або юридичну особу, міжнародну організацію або державу вчинити будь-яку дію або утриматися від неї, або мета — спричинити загибель людей або інші тяжкі наслідки.

Суб'єкт злочинів — будь-яка особа.

Покарання за злочин: за ч. 1 ст. 266 — позбавлення волі на строк до трьох років; за ч. 2 ст. 266 — позбавлення волі на строк до п'яти років.

4. Порушення різних правил, що забезпечують громадську безпеку

Порушення правил поведінки з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними матеріалами (ст. 267). *Предметом* злочину є вибухові речовини і радіоактивні матеріали, їх поняття дано при аналізі злочинів, передбачених статтями 261 і 262.

Об'єктивна сторона злочину полягає у порушенні правил безпечного поведінки з вибуховими речовинами або радіоактивними матеріалами: правил зберігання, використання, обліку, перевезення цих предметів або інших правил поведінки з ними, а також незаконному пересиланні цих речовин чи матеріалів поштою або вантажем, якщо це порушення створило небезпеку загибелі людей або настання інших тяжких наслідків. Порушення правил поведінки з вибуховими речовинами або радіоактивними матеріалами може бути вчинене як шляхом дії, так і бездіяльності.

Правила зберігання вибухових речовин і радіоактивних матеріалів передбачають знаходження їх у безпечному стані, у певному місці, а також попередження їх викрадення чи втрати. *Правила використання* встановлюють безпечні способи їх застосування, а *правила обліку* вимагають контролю за їх рухом, своєчасною фіксацією їх надходження, реєстрацією (документування) видачі, витрачання і повернення тощо. *Правила перевезення* вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів передбачають їх безпечне переміщення різними видами транспорту, а *інші правила поведінки* з цими предметами регулюють безпечні способи виготовлення, випробування, знищення тощо даних предметів.

Незаконне пересилання цих речовин чи матеріалів поштою або вантажем означає їх відправлення для доставки в те або інше місце. Пересилання вантажем вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів можливе лише з дозволу органів транспорту із дотриманням відповідних правил безпеки.

Порушення правил поводження спричиняє кримінальну відповідальність лише у разі, якщо ці порушення створили небезпеку загибелі людей або настання інших тяжких наслідків.

З суб'єктивної сторони порушення правил поводження з вибуховими речовинами чи радіоактивними матеріалами може бути вчинено як умисно, так і з необережності. Незаконне пересилання цих речовин чи матеріалів поштою або вантажем можливе лише з прямим умислом. Щодо створення небезпеки загибелі людей або настання інших тяжких наслідків вина може бути тільки необережною.

Суб'єкт злочину спеціальний — особа, яка має дозвіл на поводження з цими предметами, і у зв'язку з цим зобов'язана дотримуватися правил безпеки поводження з ними.

Суб'єктом незаконного пересилання поштою або вантажем вибухових, легкозаймистих та їдких речовин або радіоактивних матеріалів може бути будь-яка особа.

У частині 2 ст. 267 передбачена відповідальність за ті самі діяння, а також за незаконне пересилання поштою або багажем легкозаймистих або їдких речовин, якщо вони спричинили загибель людей або інші тяжкі наслідки.

Покарання за злочин: за ч. 1 ст. 267 — штраф до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до двох років, або обмеження волі на строк до трьох років, або позбавлення волі на строк до трьох років; за ч. 2 ст. 267 — позбавлення волі на строк від трьох до дванадцяти років.

Незаконне ввезення на територію України відходів і вторинної сировини (ст. 268). *Предметом* цього злочину є відходи і вторинна сировина та речовини або матеріали, що належать до категорії небезпечних відходів, які забороняються до ввезення.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про відходи» від 5 березня 1998 р.¹ *відходи* — це будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворюються у процесі людської діяльності і не мають подальшого використання за місцем утворення чи виявлення та яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення. Деякі (окремі) види відходів виступають як вторинна сировина. *Вторинна сировина* — це залишки сировини, матеріалів і напівфабрикатів, що утворюються у процесі виробництва, або залишки предметів споживання та їх тари, придатні для подальшого використання.

Порядок ввезення в Україну окремих видів відходів встановлюється Кабінетом Міністрів України. Ввезення на територію України чи транзит через її територію відходів можливий лише у разі надання дозволу Мінекоресурсів України.

Небезпечні відходи — це відходи, фізичні, хімічні чи біологічні характеристики яких створюють або можуть створити значну небезпеку для

навколишнього природного середовища і здоров'я людини, та які потребують спеціальних методів і способів поводження з ними. Перелік небезпечних відходів, які забороняються до ввезення, затверджується Кабінетом Міністрів України.

Об'єктивна сторона злочину полягає у ввезенні на територію України чи транзиті через її територію: відходів або вторинної сировини без належного дозволу, речовин або матеріалів, що належать до категорії небезпечних відходів, які забороняються до ввезення.

Ввезення на територію України предмета — це його переміщення через кордон України. *Транзит відходів* — це безперервне перевезення відходів від одного кордону національної території до іншого без зберігання, за виключенням зберігання, зумовленого технологічним процесом перевезення відходів. Злочин вважається закінченим з моменту перетину вантажу з відходами або вторинною сировиною кордону України.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується прямим умислом.

Суб'єкт злочину — будь-яка особа, яка досягла 16-річного віку.

Покарання за злочин: за ч. 1 ст. 268 — штраф до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеження волі на строк до трьох років; за ч. 2 ст. 268 — штраф від п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк до трьох років.

Незаконне перевезення на повітряному судні вибухових або легкозаймистих речовин (ст. 269). *Предметом* цього злочину є вибухові і легкозаймисті речовини. Поняття *вибухових речовин* дано при аналізі злочину, передбаченого ст. 262. *Легкозаймисті речовини* — це вогнебезпечні речовини, які здатні самозайматися або легко спалахувати і цим викликати або підсилювати пожежу.

Об'єктивна сторона злочину полягає у незаконному перевезенні на повітряному судні зазначених речовин. *Перевезення* цих речовин означає їх транспортування, доставку повітряним транспортом. Поняття повітряного судна дано у ч. 2 ст. 15 Повітряного кодексу України.

Незаконним вважається перевезення на повітряному судні цих речовин без відповідного дозволу (ст. 63 Повітряного кодексу України) або перевезення таких вибухових або легкозаймистих речовин, які не підлягають транспортуванню на повітряних суднах (ст. 75 Повітряного кодексу України).

Суб'єктивна сторона цього злочину характеризується прямим умислом.

Суб'єкт злочину — будь-яка особа, яка досягла 16-річного віку.

У частині 2 ст. 269 передбачена відповідальність за цей злочин, якщо він спричинив загибель людей чи інші тяжкі наслідки.

Покарання за злочин: за ч. 1 ст. 269 — штраф до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до двох років, або позбавлення волі на той самий строк; за ч. 2 ст. 269 — позбавлення волі на строк від трьох до десяти років.

Порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки (ст. 270). *Об'єктивна сторона* цього злочину полягає у порушенні встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, якщо воно спричинило виникнення пожежі, якою заподіяно шкоду здоров'ю людей або майнову шкоду у великому розмірі. *Порушення встановлених законодавством вимог пожежної*

безпеки може бути вчинено як шляхом дії, так і бездіяльності. Під встановленими законодавством вимогами пожежної безпеки слід розуміти положення, які встановлюють норми і правила щодо запобігання виникненню пожеж. *Вимоги пожежної безпеки* включаються в стандарти, паспорти, норми, правила, положення, інструкції.

Відповідальність за ст. 270 настає лише тоді, коли порушення вимог пожежної безпеки спричинило виникнення пожежі, якою заподіяно шкоду здоров'ю людей або майнову шкоду у великому розмірі. *Пожежа* — це неконтрольоване горіння предметів поза спеціальним вогнищем, що створює безпосередню небезпеку для життя і здоров'я, майна і/або довкілля, нормальній діяльності підприємств, установ чи організацій або заподіює їм шкоду.

Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони злочину є наслідки: шкода здоров'ю людей або майнова шкода у великому розмірі. *Шкода здоров'ю людей* — заподіяння середньої тяжкості тілесних ушкоджень одній або більше особам. Відповідно до примітки до

ст. 270 КК майнова шкода вважається заподіяною у великих розмірах, якщо прямі збитки становлять суму, яка в триста і більш разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Суб'єктивна сторона злочину щодо порушення вимог пожежної безпеки може бути як умисел, так і необережність, а щодо наслідків (шкоди здоров'ю людей або майнової шкоди) — лише необережність.

Суб'єктом злочину може бути будь-яка особа, яка досягла 16-річного віку.

У частині 2 ст. 270 передбачена відповідальність за те саме діяння, якщо воно спричинило загибель людей, майнову шкоду в особливо великому розмірі або інші тяжкі наслідки. Майнова шкода вважається заподіяною в особливо великих розмірах, якщо прямі збитки становлять суму, яка в тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян (примітка до ст. 270).

Покарання за злочин: за ч. 1 ст. 270 — штраф від п'ятдесяти до ста двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до двох років, або обмеження волі на строк до трьох років; за ч. 2 ст. 270 — позбавлення волі на строк від трьох до восьми років.